

O rakastih celicah, krošnjah in razmerjih

[v vecer.com/kultura/o-rakastih-celicah-krosnjah-in-razmerjih-10005909](https://www.vecer.com/kultura/o-rakastih-celicah-krosnjah-in-razmerjih-10005909)

Melita Forstnerič Hajnšek

Odpri galerijo

Akademsko slikarka Tina Konec ob pripravah razstave v KiBeli Andrej Petelinšek

Dve razstavi, dva dni, dve lokaciji: v Mariboru se predstavljata japonsko-slovenski tandem AnKo – Andreja Džakušič in Keiko Miyazaki ter slovensko-poljski par Tina Konec in Maess Anand

Kuratorka **Nina Jeza** je pripravila dve razstavi na dveh lokacijah v Mariboru s štirimi umetnicami in postavila v dialog domačo in tujo umetnost. **Andreja Džakušič** in **Keiko Miyazaki** tvorita tandem AnKo, predstavili se bosta nocoj, 9. maja, v razstavnem prostoru ArtKIT na Glavnem trgu, s performansom in razstavo In-between – Vmes. Slovensko-poljski umetniški par **Tina Konec** in **Maess Anand** pa se od jutri, 10. maja, predstavlja v razstavišču MMC Kibla KiBela z razstavo Risba kot organizem. Zasnovana je kot pogovor med dvema risarkama, ki izpostavljata risbo kot živ organizem znanstvenega in emocionalnega raziskovanja. Predstavljata opus risb, ustvarjen na tradicionalen, analogen način. Umetnicama je skupno upodabljanje mikrokozmosa celic ali kristalov. Poljakinja upodablja mikrosvet človeka v boju s smrtjo, slovenska umetnica pa morfološko univerzalnost narave.

Nenormalni rezultati - boj s smrtjo

"Maess Anand, poljsko umetnico, ki deluje v Düsseldorfu in Varšavi, sem spoznala lani v New Yorku na rezidenci. Potožila mi je, kako na Poljskem danes risba nič ne pomeni. Sama sem študirala eno leto v Poznanu in poznam situacijo. V Sloveniji pa je risba še zmeraj zelo pomembna," pravi Nina Jeza, ki so se ji zdele zanimive primerjave slovenskih umetnikov oziroma umetnic s tujimi. "Ob takih postavitvah vidimo, kako je slovenska sodobna umetnost dobra."

Maesss AnandKibla

Anandova, ki je bila 2012. nominirana za glavno nagrado tekmovanja FID Prize Paris, leto kasneje pa se je uvrstila v ožji izbor za mednarodno nagrado Strabag International Art Award na Dunaju, je cikel risb, ki jih predstavlja v Mariboru, poimenovala Nenormalni rezultati. Prikazujejo mutacije celic v oblikah rakastih tvorb, malignih tumorjev, zasevkov ali metastaz, ki se neurejeno delijo ter nenadzorovano razraščajo. Risbe Anandove implicirajo organizme, napadene z rakom - te podobe v resnici za prosto oko ne obstajajo in jih v naravi ni mogoče videti: nastajajo izključno z uporabo občutljivih tehnik za manipulacijo

zvoka, temperaturnih meritev in rentgenskih žarkov. Na papir ustvarja v akvarelni tehniki in z barvnimi črnilnimi peresniki. Celoten proces se naslanja najprej na klasično oblikovanje risbe, z uporabo računalniško obdelanih podatkov risbo plasti in jo približuje znanstveni vivisekciji.

Za določanje perspektive uporablja 3D programe, kar izrabi za preizkušanje različnih perspektiv. Z uporabo znanstvenih podatkov in pripomočkov, računalniških podatkovnih baz, mikroskopov, histopatoloških izvidov, 2D in 3D modeliranja umetnica združuje vizualne podatke o raku v ekspresivne podobe. Uporabi sodobnih tehnologij navkljub želi Anandova ohraniti unikatnost in neponovljivost geste človeške roke: hoče, da so risbe natančne, organske, ne pa mehanične. Premišljuje nedavna odkritja v zdravljenju rakavih obolenj, ki mu zoperstavlja populistični diskurz o raku, ki ga je poln splet. Risbe in študije so naslovljene po stadijih rakastih celic. Stopamo v svet onkologije: polje metastaz, histopatoloških ugotovitev, izvidov, zgodnjih razvojnih stopenj, duktalnega karcinoma ter trombocitopenije.

Tumorske skulpture taboriščnice navdih

Ena od risb, naslovljena Čudovite stvari so na poti, poljske umetnice Maess Anand je, namenjena znani poljski kiparki Alini Szapocznikow (1926–1973), ki je preživela holokavst, kasneje pa umrla zaradi raka na dojki. Po diagnozi je tudi Alina kot Maess pričela z izdelovanjem "tumorske" skulpture z uporabo smole, gaze, zmečkanih časopisov in fotografij. Umetnici zanima predvsem izkušnja fizičnega in čustvenega ravnotežja med boleznijo in zdravjem.

Babičini borovci in ciprese, detajli detajlov

Tina Konec ta čas zaključuje podiplomski študij na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje pri Tugu Šušniku. Leta 2015 je diplomirala iz slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani pri profesorju Zmagu Lenárdiču. Od leta 2017 je imela več samostojnih in skupinskih razstav doma in v tujini, samostojno se je predstavila v Bežigradski galeriji 1, Ravnikar Gallery Space, Galeriji Insula, Kvartirni hiši in Galeriji Fonticus (Hrvaška). Lani je prejela najvišjo nagrado – grand prix 53. mednarodnega slikarskega Ex-tempora Piran in najvišjo nagrado 25. mednarodnega slikarskega Ex-tempora v Grožnjanu, kar je res dosežek za mlado umetnico.

Kot pravi, je risba že od zgodnjih začetkov njen priljubljeni medij, kar ostaja še danes. Umetnica je iz Oplotnice in iz najzgodnejših let se spominja iglavcev – ne le smrek, borovcev, tudi cipres, ki jih je sadila pri njihovi domačiji babica. Po umetniški gimnaziji v Celju je šla na akademijo v Ljubljano. Bili so zanimiva generacija, zadnji mešani letnik; zadnja leta so na akademiji skoraj sama dekleta. Starostni obseg letnika je bil pisan – od 19 do 60.

O svojem umetniškem кредu pravi: "Radikalna sem, kar se tiče minimalnosti v mojem ustvarjanju: delam le risbo, vedno drevesa, samo s tušem ali svinčnikom, vedno le črno-belo." Redki so risbi tako povsem zavezani. "Zmeraj je na začetku risbe fotografska osnova, a se kasneje oddaljim od nje. Iz nje jemljem detajle detajlov, vzamem svinčnik, pero. Podlaga je črn papir ali v zadnjem času paus papir in tuš. Pričela sem z umetniškim raziskovanjem dreves, ki so se kasneje sprevrgla v po formi sorodne oblike, kot so kristali, fraktali, lišaji, tvorbe iz vesolja, celic ... Fotografijo uporabljam za svoj izhodiščni motiv," pravi umetnica.

Med prej in potem - vmes

Andreja Džakušič je predsednica celjskega Društva likovnih umetnikov, intermedijska umetnica, performerka in pedagoginja v kulturi. Keiko Miyazaki pa je umetnica različnih medijev, ki je iz rodne Japonske šla študirat najprej v Anglijo, študirala na ALUO v Ljubljani, v Krakovu, sedaj pa z družino živi v Sloveniji. Obe umetnici se od 9. maja predstavljata v ArtKITu. Od leta 2017 sestavljata umetniški tandem, ki sodeluje predvsem na področju performansa, delujeta pa tudi v fotografiji in videu, ustvarjata interaktivne instalacije. Umetnici prihajata iz različnih kultur, obe živita v celjski regiji. Osnova njunega raziskovanja so zmožnosti prilagajanja na razmere v novem okolju, primerjata različne vzorce obnašanja in načine komuniciranja. V umetniškem aktu, naslovljenem In-between/Vmes, želita opraviti s preteklimi razmerji na vizualno-poetičen, pa še vedno družbeno-kritični način. In-between je trenutek med prej in potem, čas vmes.

Andreja Džakušič in Keiko Miyazaki v pripravi na razstavo in performans v ArtKITu Andrej Petelinšek

Andreja Džakušič je magistrirala na ALUO v Ljubljani, izpopolnjevala se je v Bratislavi in na Akademii Sztuk Pięknych v Krakovu na Poljskem, bila je na delovnem obisku v Belfastu. Ukvarja se predvsem z družbeno angažirano umetnostjo, umetnostjo v javnem prostoru in skupnostno umetnostjo. Deluje v različnih kolektivih, kot so SIVA (skupaj s Simonom Macuhom in Ivo Tratnik), IvAn (skupaj z Ivo Tratnik), IvAnKe (skupaj s Keiko Miyazaki in Ivo Tratnik) ter Javna branja. Organizira samostojne in skupinske umetniške projekte ter sodeluje na razstavah pri nas in v tujini.

"Obe sva v Društvu likovnih umetnikov Celje, prvič sva sodelovali pred dvema letoma na festivalu Vstop prost s performansom v Špitalski kapeli v Celju," pravi Džakušičeva. "Znotraj performansa sva risali svetlobo z iluminiščenčnimi pigmenti, ki zažarijo v temi. Potem sva najino zgodbo nadaljevali." Keiko (ki - momogrede - odlično govori slovensko) pravi, da sta se takoj ujeli v pogledih na umetnost. "Najina družinska situacija je podobna - materinstvo, umetnost, kraj bivanja. V tandemu se posvečava performansu in instalacijam." Keiko je prišla po študiju v Newcastlu in desetih letih življenja v Angliji na študentsko izmenjavo za en semester v Ljubljano. 2006. se je preselila v Slovenijo in danes živi z družino v Preboldu.

S periferije in japonsko-slovenske bližine

"Odločitev za nove medije je po akademiji prišla sama od sebe, ko smo ugotovili, da trg umetniških del ne omogoča preživetja s predmetno umetnostjo in lahko celo predstavlja strošek s skladiščenjem umetnin," pravi Andreja. V zadnjem projektu, ki ga predstavljata v Mariboru, In-between se lotevata stereotipov in tabujev. "Temelj najinega projekta je bil performans z naslovom Razpadla razmerja, ki sva ga pripravili za Keikino razstavo v Tovarni umetnosti v Majšperku. Del tega performansa je tokrat ponovljen, v prostoru je tudi dvojna projekcija in interaktivna zvočna instalacija. Obiskovalci si morajo sami postreči z zvoki, pri tem pa so opazovani," razloži Andreja, ki opozarja, da se izobraževanju vizualne umetnosti nasploh posveča vse manj pozornosti. "Če z umetnostjo ljudi nagovarjamo tako, da izpostavljam tudi njihove probleme, se kot publika lažje odzovejo in tudi vpletejo v umetniško delo, ne glede na medij izražanja. V Celju že dvajset let organiziramo festival umetnosti v javnem prostoru, kjer je performans v ospredju. Na periferiji je treba vlagati večji napor za publiko in medijski odziv," pravi.

Keiko se na svojih risbah ukvarja s položajem ženske v sodobni družbi, s tabuji, ki so na Japonskem in povsod po svetu podobni. "Ženske na Japonskem bolj sproščeno vstopajo v družbo, tradicionalna vloga ženske je družinska, zaposlen je moški in je izpostavljen mnogo večjemu stresu. Na japonskih umetniških akademijah je največ žensk. V Sloveniji pa sem bila presenečena, kako močne so ženske, samozavestne, vplivne, samostojne. Predvsem pa so za razliko od Japonk večinsko zaposlene. To je nekaj povsem drugega."

Primerjava slovenske umetnosti s tujo pokaže, kako dobra je naša sodobna umetnost

V njenem umetniškem delu je dialog med kulturami zelo prisoten, v zadnjem projektu Vmes, raziskujeta splošni družbeni pogled na vlogo umetnice in ženske v nekem razmerju. "Gradiva na večplastnosti in obiskovalce želiva pripraviti do avtorefleksije njihovih lastnih zgodb s pomočjo pripovedovanja najinih. Ko primerjava odnose v obeh državah, presenetljivo prihajava do podobnih zaključkov. Kot arhetipski vzorec človeštva se izkristalizirajo odnosi, denimo znotraj nekega razmerja, na primer krize ali razpada razmerja," pravi Andreja. "V performansu lahko konkretno rdečo nit, ki jo uporabljava, interpretiramo kot nit življenja, razmerja. Sipke materiale, kot so sladkor, moka ali pa zlati lističi uporabiva tudi v videu."

Obe imata tudi samostojni karieri. Delata tudi v kolektivih z drugimi umetniki, denimo z Ivo Tratnik. Keiko pravi, da je sodobnemu umetniku v Sloveniji vendarle lažje kot na Japonskem, kjer ni državnih subvencij in je tradicionalna umetnost, kaligrafija, grafika še zelo zakoreninjena. "Slovenija je zanimiva po tem, koliko dobre neinstitucionalne umetnosti premore. Tudi Kibla je vzniknila iz te sfere," sklene Andreja Džakušič.

Bodite obveščeni o aktualnih in zanimivih novicah dneva. Naročite se na Večerov pregled dogodkov!